

ตรงตามหลักสูตรบอ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ระดับ ปวช.
2501-2106 ผลิตเพื่อชุมชน

การผลิต พืชสมุนไพร

มณฑา สิมชัยประพันธ์

๘๘ ซีเมนต์

สารบัญ

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเรื่องพืชสมุนไพร 11

1.1 ประวัติการใช้พืชสมุนไพรในประเทศไทย 12

1.2 พืชสมุนไพรในเหตุการณ์ปัจจุบัน 15

1.3 พืชสมุนไพรและยาสมุนไพร 16

1.4 ประโยชน์ของพืชสมุนไพร 17

1.5 พืชสมุนไพรกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 28

1.6 สรุปท้ายบท 32

บทปฏิบัติการที่ 1 33

แบบฝึกหัด 36

เอกสารอ้างอิง 38

บทที่ 2

การตลาดเกี่ยวกับพืชสมุนไพร 39

2.1 ความหมายของการตลาด 40

2.2 ระดับของตลาดสินค้าเกษตร 40

2.3 โครงสร้างการตลาดสินค้าเกษตร 42

2.4 ประเภทตลาดสมุนไพร 45

2.5 แนวโน้มตลาดสมุนไพรไทยในระดับโลก 52

2.6 สถานการณ์การตลาดพืชสมุนไพร 53

2.7 พืชสมุนไพรที่ได้รับการส่งเสริมให้นำมาใช้ในการรักษาโรค 57

2.8 วิธีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลการตลาด 58

2.9 สรุปท้ายบท 62

บทปฏิบัติการที่ 2 63

แบบฝึกหัด 65

เอกสารอ้างอิง 67

บทที่ 3	ประเภทของพืชสมุนไพร	69
	3.1 พืชสมุนไพรจำแนกตามการนำมาใช้ประโยชน์	70
	3.2 พืชสมุนไพรจำแนกตามส่วนของพืชที่นำมาใช้	82
	3.3 พืชสมุนไพรจำแนกตามลักษณะโครงสร้างภายนอกของพืช	84
	3.4 พืชสมุนไพรจำแนกตามรสยา	87
	3.5 พืชสมุนไพรจำแนกตามการเป็นพิษ	90
	3.6 สรุปท้ายบท	96
	บทปฏิบัติการที่ 3	97
	แบบฝึกหัด	103
	เอกสารอ้างอิง	105

บทที่ 4	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชสมุนไพร	107
	4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับดิน	108
	4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับน้ำ	112
	4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับธาตุอาหารพืชและปุ๋ย	118
	4.4 ปัจจัยเกี่ยวกับสภาพอากาศ	124
	4.5 สรุปท้ายบท	129
	บทปฏิบัติการที่ 4	130
	แบบฝึกหัด	133
	เอกสารอ้างอิง	134

บทที่ 5	การวางแผนปลูก การปลูก และการดูแลรักษาพืชสมุนไพร	135
	5.1 การวางแผนปลูกพืชสมุนไพร	136
	5.2 การปลูกพืชสมุนไพร	140
	5.3 การปฏิบัติดูแลรักษา	148
	5.4 สรุปท้ายบท	157
	บทปฏิบัติการที่ 5.1	158

บทปฏิบัติการที่ 5.2	161
บทปฏิบัติการที่ 5.3	164
แบบฝึกหัด	166
เอกสารอ้างอิง	168

บทที่ 6 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว 169

6.1 การเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพร	170
6.2 การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพร	177
6.3 การจัดทำบรรจุภัณฑ์	183
6.4 การบรรจุหีบห่อ	186
6.5 สรุปท้ายบท	188
บทปฏิบัติการที่ 6	189
แบบฝึกหัด	192
เอกสารอ้างอิง	193

บทที่ 7 สรรพคุณของพืชสมุนไพรและกรรมวิธีการนำไปใช้ประโยชน์ 195

7.1 หลักการใช้พืชสมุนไพร	196
7.2 ข้อควรรู้เกี่ยวกับการชั่งและการดวงพืชสมุนไพร	200
7.3 สรรพคุณของสารออกฤทธิ์ในพืชสมุนไพร	203
7.4 กรรมวิธีการนำพืชสมุนไพรไปใช้ประโยชน์	206
7.5 สรุปท้ายบท	232
บทปฏิบัติการที่ 7.1	233
บทปฏิบัติการที่ 7.2	235
บทปฏิบัติการที่ 7.3	237
แบบฝึกหัด	240
เอกสารอ้างอิง	241

บทที่ 8

พืชสมุนไพรในท้องถิ่นและสรรพคุณ 243

8.1	กะเพรา	244	8.16	ประยงค์	258
8.2	กานพลู	244	8.17	เปราะหอม และเปราะป่า	259
8.3	ขมิ้น	245	8.18	ผักบุงทะเล	260
8.4	ข่า	246	8.19	ฝรั่ง	261
8.5	ขี้เหล็ก	247	8.20	พญาขอ	262
8.6	เจตมูลเพลิงแดง	248	8.21	พริกไทย	263
8.7	ของระอา	249	8.22	พริกขี้หนู	264
8.8	ชุมเห็ดเทศ	250	8.23	พลับพลึง	264
8.9	ดองดึง	251	8.24	เพกา	264
8.10	ดาวเรือง	252	8.25	แพงพวย	267
8.11	ตำลึง	253	8.26	ไพล	268
8.12	เตยหอม	254	8.27	ฟ้าทะลายโจร	269
8.13	ทองพันชั่ง	255	8.28	มะละกอ	270
8.14	เทียนบ้าน	256	8.29	สับปะรด	271
8.15	บัวบก	257	8.30	อัญชัน	272
8.31	สรุปท้ายบท	273			
	บทปฏิบัติการที่ 8	274			
	แบบฝึกหัด	277			
	เอกสารอ้างอิง	278			

บทที่ 9

การเพิ่มมูลค่าผลผลิต การจัดจำหน่าย และการทำบัญชี 279

9.1	การเพิ่มมูลค่าผลผลิต	280
9.2	การจัดทำบรรจุภัณฑ์	282
9.3	การจัดจำหน่าย	284
9.4	ประเภทของสินค้าสมุนไพร	287
9.5	การทำบัญชี	289
9.6	สรุปท้ายบท	294
	บทปฏิบัติการที่ 9	295
	แบบฝึกหัด	297
	เอกสารอ้างอิง	298

บรรณานุกรม 299